

Position Paper Vereniging Eigen Huis geborgde zetels waterschappen

Karsten Klein, directeur belangenbehartiging

Vereniging Eigen Huis vertegenwoordigt de stem van 800.000 huiseigenaren (binnen de categorie ingezetenen van de waterschappen) en is van mening dat de geborgde zetels volledig afgeschaft moeten worden. Binnen het bestuur van de Waterschappen moeten alle belangen zorgvuldig afgewogen worden. Het belang van een zorgvuldige afweging neemt toe door de toenemende gevolgen van klimaatverandering (perioden van watertekort en wateroverlast). Het stelsel van geborgde zetels voor specifieke categorieën (bedrijven, agrariërs en natuur) past hier niet meer bij. Het eigen belang van een categorie mag niet zwaarder wegen dan de belangen van andere categorieën of er toe leiden dat lasten worden doorgeschoven naar een andere categorie. In de huidige droge periode is het eigen belang van de categorie agrariërs zichtbaar, omdat zij er in het voorjaar voor pleiten om het water zo snel mogelijk weg te laten lopen om hun grond te kunnen bemesten. Als het water weg is, komt het in de huidige lange periode van droogte niet meer terug met alle gevolgen van dien. Als gevolg van de aanhoudende droogte krijgen steeds meer huiseigenaren te maken met funderingsschade door bodemdaling.

In de Tweede Kamer is voor het zomerreces uitgebreid gedebatteerd over het wetsvoorstel van Bromet en De Groot om de geborgde zetels bij waterschappen af te schaffen. Het is overigens niet voor het eerst dat wordt voorgesteld om de geborgde zetels af te schaffen. In 2020 pleitte de Adviescommissie geborgde zetels bij waterschapsbesturen, onder leiding van Jan Boelhouwer (PvdA), ook voor afschaffing van de geborgde bestuurszetels. De commissie gaf drie hoofdargumenten die pleiten voor afschaffing van de geborgde zetels. Ten eerste gaan de vraagstukken waarover het waterschapsbestuur debatteert volgens de commissie steeds meer over het in het kader van de klimaatontwikkeling voor het gebied noodzakelijke generieke waterbeleid. Daarnaast stelt de commissie vast dat de via verkiezingen in het bestuur gekozen (politieke) partijen uitstekend in staat blijken deze vraagstukken te behandelen binnen de kaders van het functionele takenpakket van de waterschappen, met inbegrip van alle in het geding zijnde belangen. En ten slotte merkt de commissie op dat de kostentoedeling in de afgelopen jaren steeds minder een afspiegeling is van de grootte van de belangen bij het waterschap en dat van de driehoeksrelatie 'belang-betaling-zeggenschap' nog slechts één zijde min of meer nog intact is, namelijk de relatie 'belang-zeggenschap'.

Over het laatste punt maakt de vereniging zich al jaren grote zorgen. Huishoudens betalen zo'n 80% van de totale watersysteemheffing, maar hebben geen geborgde zetels. Door de koppeling van de heffing aan de WOZ waarde neemt dit percentage ook nog eens snel toe. De vereniging is dan ook van mening dat de balans tussen belang, betaling en zeggenschap volledig zoek is en de heffing van de waterschaplasten eerlijker verdeeld moet worden. Geborgde zetels staan hierbij in de weg, omdat deze ook altijd naar het eigen belang kijken. Alleen als de geborgde zetels worden afgeschaft worden de belangen van iedere categorie zorgvuldig afgewogen voordat beslissingen genomen worden en staat niet het eigen belang van een categorie met voorkeursstemmen centraal.

Op dit moment is het niet ongebruikelijk dat 25% tot 30% van de leden van het algemeen bestuur van een Waterschap uit geborgde of gereserveerde zetels bestaat. Als de vergelijking met de Tweede Kamer verkiezing gemaakt wordt, zou dit betekenen dat voor de verkiezingen al tussen de 35 en 45 zetels vergeven zijn aan enkele politieke partijen. Alleen de categorieën agrariërs, bedrijven en natuur hebben nu geborgde zetels in de waterschappen. Lobby organisaties als VNO NCW en LTO bepalen op deze manier wie in het bestuur van het waterschap komen. De grootste categorie ingezetenen (burgers) hebben geen geborgde zetels, terwijl deze categorie juist het grootste deel van

de waterschapslasten voor haar rekening neemt. Hiermee is al enige tijd afscheid genomen van het van oudsher leidende principe van de waterschappen 'belang – betaling - zeggenschap'.

Uiteindelijk heeft het debat in de Tweede Kamer geleid tot een aangepast voorstel. In amendementen van Kamerlid Grinwis wordt voorgesteld om de waterschappen niet volledig te democratiseren, maar het aantal geborgde zetels terug te brengen naar 4: twee voor natuur en twee voor agrariërs. Bedrijven krijgen geen geborgde zetels meer. Ook krijgen geborgden niet meer standaard een plek in het dagelijks bestuur van een waterschap. Het voorstel leverde de nodige discussie en weerstand op, met name bij de indieners van het wetsvoorstel, maar kon uiteindelijk wel rekenen op een meerderheid in de Tweede Kamer.

Vereniging Eigen Huis is voorstander van het volledig afschaffen van de geborgde zetels, maar ziet deze stap, waarin het aantal geborgde zetels wordt beperkt, wel als een verbetering ten opzichte van de huidige situatie. De vereniging vindt het ook logisch dat de geborgde zetels voor de categorie bedrijven vervallen. Vereniging Eigen Huis roept de Eerste Kamer dan ook op om het gewijzigde voorstel uit de Tweede Kamer over te nemen, zodat volgend jaar in maart ook voor de Waterschappen eerlijkere en democratischere verkiezingen gehouden kunnen worden.